NGHIÊN CỨU, SỬ DỤNG PROMPT CHATGPT SOẠN GIÁO ÁN ĐIỆN TỬ TRONG DẠY HỌC Ở BẬC ĐẠI HỌC

Trần Văn Thế
Trường Đại học Giáo dục - Đại học Quốc gia Hà Nội
Nguyễn Như Toản
Trường Đại học Thủ đô Hà Nội

Tóm tắt: *Trí tuệ nhân tạo, đặc biệt là các mô hình ngôn ngữ lớn (LLMs) đang ngày càng chứng tỏ tiềm năng to lớn trong lĩnh vực giáo dục. Bài báo này khám phá các ứng dụng tiềm năng của việc sử dụng prompt (lệnh nhắc) với ChatGPT trong môi trường dạy học đại học. Các ứng dụng chính bao gồm hỗ trợ giảng viên chuẩn bị nội dung bài giảng, tạo bài tập và đánh giá sinh viên, cũng như hỗ trợ sinh viên trong quá trình học tập và nghiên cứu. Bài viết cũng thảo luận về những thách thức liên quan đến tính chính xác, đạo đức, khả năng tiếp cận và sự phụ thuộc vào trí tuệ nhân tạo, đồng thời đưa ra một số cân nhắc cho việc tích hợp hiệu quả công cụ này vào giảng dạy đại học. Việc sử dụng prompt hiệu quả với ChatGPT có thể giúp nâng cao hiệu quả dạy và học, cải thiện trải nghiệm học tập và giảm tải công việc hành chính cho giảng viên.*
Keywords: *ChatGPT; dạy học đại học; prompt; trí tuệ nhân tạo.*

Nhận bài ngày 05.08.2025; gửi phản biện, chỉnh sửa, duyệt đăng ngày 27.10.2025
Liên hệ tác giả: Nguyễn Như Toản; email: nntoan@daihocthudo.edu.vn

1. ĐẶT VẤN ĐỀ

Trong bối cảnh phát triển mạnh mẽ của công nghệ 4.0, việc ứng dụng các thành tựu khoa học kỹ thuật vào giáo dục là một xu thế không thể đảo ngược [6]. Trí tuệ nhân tạo (AI) đã và đang mở ra những cơ hội mới trong giáo dục, giúp nâng cao chất lượng dạy và học cũng như tối ưu hóa các quy trình [1]. Đặc biệt, sự xuất hiện của các mô hình ngôn ngữ lớn (LLMs) như ChatGPT đã thu hút sự chú ý lớn. ChatGPT có khả năng tạo ra các cuộc trò chuyện tự động và trả lời các câu hỏi về nhiều chủ đề, lĩnh vực khác nhau, thậm chí đóng vai trò như đồng tác giả trong nghiên cứu khoa học [6]. Công cụ này có thể sáng tạo nên đa dạng các câu trả lời cho cùng một nội dung, giúp người học có quyền chọn lọc những đáp án phù hợp với bản thân. Trong môi trường đại học, nơi việc nghiên cứu khoa học và giảng dạy chuyên sâu đóng vai trò trung tâm, tiềm năng ứng dụng của ChatGPT, thông qua việc sử dụng các prompt hiệu quả là rất lớn. Bài báo này sẽ đi sâu phân tích cách giảng viên (GV) và sinh viên (SV) đại học có thể tận dụng prompt ChatGPT để cải thiện các khía cạnh khác nhau của quá trình dạy và học.

2. NỘI DUNG

2.1. Một số lý thuyết cơ bản

AI trong giáo dục (AIEd) đã được phát triển theo hướng linh hoạt, toàn diện, cá nhân hóa, hấp dẫn và hiệu quả. Các dạng thức AI hỗ trợ giáo dục bao gồm giúp cá nhân hóa lộ trình học tập, đa dạng hóa cách thức truyền tải nội dung, trợ lý ảo cho GV và SV (chatbot), hỗ trợ kiểm tra đánh giá và tích hợp vào quản lý hệ thống hạ tầng giáo dục [1]. Chatbot đóng vai trò như các trợ lý, giúp GV rất nhiều công việc đơn giản nhưng lại tiêu tốn thời gian như truyền tải kiến thức, giải đáp thắc mắc, lưu trữ thông tin, theo dõi quá trình học tập của SV. Việc sử dụng chatbot giúp GV có thể dễ dàng tìm kiếm thông tin cũng như đặt

câu hỏi liên quan đến bài học để mang lại những thông tin chính xác trong thời gian ngắn nhất [5]. ChatGPT là một trong những ứng dụng AI tạo sinh nổi bật. Nghiên cứu của Sharma và cộng sự cho thấy đây là một AI góp phần nâng cao hiệu quả học tập bằng cách giúp người học trả lời câu hỏi về nhiều vấn đề khác nhau, cung cấp cho người dùng những ý tưởng thú vị, từ đó nâng cao hiệu quả học tập trực tuyến. Khảo sát SV đại học của Castillo và cộng sự cũng cho thấy họ thích trao đổi với ChatGPT vì công cụ này có khả năng cung cấp những câu trả lời trực tiếp, được lập trình với một tập hợp các nguồn thông tin cụ thể và các quy tắc để tạo ra những phản hồi cho từng câu hỏi.

Trong khoa học giáo dục, việc ứng dụng công nghệ, đặc biệt là trí tuệ nhân tạo (AI), cần được đặt trong khung lý thuyết vững chắc nhằm đảm bảo không chỉ đổi mới về công cụ mà còn nâng cao hiệu quả học tập. Một số tiếp cận lý luận có thể soi sáng cho việc sử dụng prompt ChatGPT như:

Thuyết kiến tạo (Constructivism): Theo Piaget và Vygotsky, người học chủ động kiến tạo tri thức thông qua trải nghiệm và tương tác xã hội. Prompt ChatGPT có thể được xem như một phương tiện kích thích người học đặt câu hỏi, tìm kiếm thông tin và đối thoại, từ đó xây dựng tri thức mới. Việc thiết kế prompt phù hợp giúp tạo môi trường học tập "vùng phát triển gần nhất" (Zone of Proximal Development – ZPD), nơi người học nhận được sự hỗ trợ vừa đủ để phát triển năng lực cao hơn [14] [16].

Học tập trải nghiệm (Experiential Learning – Kolb): Lý thuyết này nhấn mạnh chu trình học tập qua trải nghiệm – phản tư – khái quát – vận dụng. Prompt ChatGPT có thể đóng vai trò "tình huống trải nghiệm giả lập", từ đó khuyến khích sinh viên suy ngẫm, đối chiếu kiến thức, và áp dụng vào thực tiễn. Ví dụ, yêu cầu ChatGPT mô phỏng một kịch bản nghiên cứu khoa học hoặc một tình huống nghề nghiệp sẽ giúp sinh viên rèn luyện năng lực phân tích và giải quyết vấn đề [7] [12].

Khung TPACK (Technological Pedagogical Content Knowledge): Để tích hợp công nghệ hiệu quả, giảng viên cần phối hợp hài hòa ba yếu tố: nội dung (CK), phương pháp (PK) và công nghệ (TK). Việc sử dụng prompt ChatGPT đòi hỏi giảng viên không chỉ nắm rõ chuyên môn và phương pháp mà còn hiểu cách thức AI tạo sinh hoạt động, từ đó khai thác công cụ này để làm giàu nội dung dạy học và đổi mới phương pháp giảng dạy [11] [13].

Mô hình SAMR (Substitution – Augmentation – Modification – Redefinition): Prompt ChatGPT có thể được định vị ở nhiều mức độ: (i) Thay thế (Substitution) – dùng AI như một nguồn tra cứu thay cho tài liệu truyền thống; (ii) Bổ sung (Augmentation) – cung cấp phản hồi tức thời cho người học; (iii) Điều chỉnh (Modification) – thiết kế hoạt động học tập mới như mô phỏng, tranh biện với AI; và (iv) Tái định nghĩa (Redefinition) – tạo ra những trải nghiệm học tập chưa từng có, ví dụ như lớp học ảo tương tác theo kịch bản AI [10] [15].

Siêu nhận thức và tư duy phản biện (Metacognition & Critical Thinking): Prompt ChatGPT có thể được sử dụng như công cụ rèn luyện siêu nhận thức: sinh viên tự đặt câu hỏi, so sánh câu trả lời từ AI với nguồn học thuật, và điều chỉnh cách tiếp cận. Việc này thúc đẩy năng lực phản biện, giảm nguy cơ lệ thuộc thụ động vào AI [8] [9].

Tóm lại, cơ sở lý luận cho thấy việc khai thác prompt ChatGPT không chỉ là ứng dụng kỹ thuật mà còn phải gắn với định hướng sư phạm rõ ràng. Đây là nền tảng để các đề xuất các ứng dụng và được triển khai phù hợp, vừa đáp ứng yêu cầu đổi mới dạy học trong kỷ nguyên số, vừa đảm bảo phát triển năng lực cốt lõi cho SV.

2.2. Ứng dụng Prompt ChatGPT trong dạy học ở đại học

Việc sử dụng các prompt phù hợp cho phép người dùng khai thác tối đa khả năng của

ChatGPT. Trong dạy học đại học, prompt ChatGPT có thể được ứng dụng trong nhiều hoạt động khác nhau cho cả GV và SV. Để thiết kế prompt hiệu quả cần tuân thủ một số nguyên tắc cơ bản như sau: (i) Rõ ràng và cụ thể; (ii) Cung cấp bối cảnh; (iii) Xác định vai trò; (iv) Định dạng/độ dài mong muốn; (v) Yêu cầu kiểm chứng và tư duy phản biện.

2.2.1. Hỗ trợ GV

GV có thể sử dụng ChatGPT để giảm tải công việc hành chính và tập trung vào việc giảng dạy tương tác với SV.

2.2.1.1. Lập kế hoạch bài học và tìm kiếm thông tin

GV có thể sử dụng prompt để yêu cầu ChatGPT lập kế hoạch bài học chi tiết. ChatGPT có khả năng nghiên cứu và thu thập nội dung cũng như liên kết có liên quan cho các bài học, giúp GV tiết kiệm thời gian nghiên cứu.

Ví dụ:

1/ "Provide me with reliable sources and information on the topic of [topic] for my upcoming [subject] lesson".

("Cung cấp cho tôi những nguồn và thông tin đáng tin cậy về chủ đề [tên chủ đề] cho bài học [tên bài học] sắp tới của tôi.".)

2/ "Provide me with a lesson plan template or a suggested outline for teaching the topic of [topic] to [grade level] students".

("Cung cấp cho tôi mẫu giáo án hoặc đề cương gợi ý để dạy chủ đề [tên chủ đề] cho sinh viên [cấp lớp]").

3/ "I am teaching the [topic] in [subject]. Generate a hypothetical scenario for [topic/issue] and provide details and potential implications for the topic".

("Tôi đang dạy [chủ đề] trong [môn học]. Tạo một kịch bản giả định cho [chủ đề/vấn đề] và cung cấp thông tin chi tiết cũng như những tác động tiềm ẩn cho chủ đề đó").

4/ "I'm introducing the [concept] in my [subject] class. Provide additional insights, examples, and real-world applications to help students explore and grasp the concept more thoroughly".

("Tôi đang giới thiệu [khái niệm] trong lớp [môn học] của mình. Cung cấp thêm thông tin chi tiết, ví dụ và ứng dụng thực tế để giúp sinh viên khám phá và nắm bắt khái niệm kỹ lưỡng hơn").

ChatGPT cũng có thể lên giáo án chi tiết hoặc đề xuất nội dung phù hợp dựa trên chương trình học và trình độ SV.

2.2.1.2. Tạo nội dung đa phương tiện và ý tưởng giảng dạy

AI tạo sinh như ChatGPT có khả năng sáng tạo nội dung dựa trên bộ dữ liệu sẵn có, trở thành công cụ hữu ích trong quá trình đưa ra ý tưởng mới trong giảng dạy [3]. GV có thể sử dụng prompt để tìm kiếm ý tưởng xây dựng kịch bản cho video bài giảng.

Ví dụ:

1/ "Recommend any educational apps or tools that are suitable with teaching [grade level and subject] on [topic]".

("Đề xuất bất kỳ ứng dụng hoặc công cụ giáo dục nào phù hợp với việc giảng dạy [cấp lớp và môn học] về [chủ đề]").

2/ "I am working on [project/problem]. Generate some innovative ideas and potential approaches to address this project/problem".

("Tôi đang thực hiện [dự án/vấn đề]. Tạo ra một số ý tưởng sáng tạo và cách tiếp cận tiềm năng để giải quyết dự án/vấn đề này").

3/ "I am teaching my students to research on [topic]. Suggest some key approaches, research methods and data collection techniques for my students".